

מראי מקומות - יבמות

י.

א. ובפלוגתא קמיירי

הק' בשו"ת הרשב"א (ו', כ"א), אם בפלוגתא קמיירי, א"כ למה לא קתני במתני' ט"ז עריות, דהיינו ב' אחיות שנעשו צרות זו לזו, דלפי ר' שמעון פטורות מן החליצה ומן היבום. ותי' הרשב"א דממ"נ ל"ק, דאם אית לי' להני כללי דר' חייא, דאסורות לזה מותרות לזה, לא שייך בציור זה דר"ש, וגם אם לית לי' הני כללי, מ"מ הא לא שייך בהו צרת צרה, דהא אסורין לכל האחין, ולכן אין שייך להיות נשנית במתני'.

ב. ובפלוגתא קמיירי

הק' תוס', אם בפלוגתא קמיירי, א"כ למה לא קתני גם אשת איש דפוטרת צרתה, דהא שייך פטור של אשת איש בציור דגירשה אישה ע"מ שלא תנשאי לפלוני, ונשאת לאחיו, ומת בלא בנים, ונפלה ליבום לפני בעל התנאי, דאסורה לו משום איסור אשת איש, וא"כ לכאור' גם פוטרת צרתה משום זה. וכ' דאם הפטור דצרה נלמד מאחות אשה, א"כ יש ליישב דהא אינו דומה לאחות אשה, דאם אמר ע"מ שלא תנשאי, הא מותרת בביאה בלא קידושין, ואם אמר ע"מ שלא תבעלי, מותר בנישואין. ואפי' אם התנה בשניהם, י"ל דכיון דלא נאסרה להיבם עד שתבעל לו, א"כ אינו דומה לאחות אשה, דאסורה אפי' מקודם הביאה. ואפי' אם אמרי' דכיון דהאיסור עליו הוא מחמת איסור אשת איש, ממילא חשיב כבר נאסרה באשת איש, י"ל דמ"מ אינה דומה לאחות אשה, לפי שע"י הביאה להיבם, נמצא דלמפרע לא הי' הקידושין לאחיו קידושין בכלל, ומעולם לא היתה אשת אח. ולמ"ד דלמדין מולקחה, י"ל דאפי' אם אמרי' דבפלוגתא קמיירי, י"ל דזהו רק פלוגתא דס"ל לתנא דמתני' כוותי', ע"ש ראיתו לזה.

וע' בחי' הגרי"ז על הרמב"ם (ריש עמ' טז), דביאר מש"כ תוס' דפטורה מן החליצה משום דע"י הביאה נמצא שאינה אשת אח, דא"כ נמצא דלעולם אינה צרה להערוה, והפטור דצרת ערוה מצריך שתהי' צרה להערוה דוקא. משא"כ אם דרשי' מלוקחה, דצריך שיהי' יכול ליקח שניהם, א"כ כיון דבפועל אינו יכול ליקח שניהם, א"כ אי"ז חסרון מה שאינה צרת ערוה עכשיו. וכ' דגם דין זה דכ' תוס' לעיל מיני', דצריכה להיות ערוה בפועל, ולא סגי בזה דמתלא תלי וקאי, זהו שייך רק על הצד דלמדין מלצורו, ולא אם למדין מלקחה. וע' ברמב"ן לעיל (ב.) שביאר באו"א [מלבד מש"כ דכל' הקו'

אינו, משום דבתנאין לא קמיירי], דבכה"ג צרתה מתייבמת, משום שהיא גרושה גמורה אצל ראובן [בעל התנאי], רק שאסורה לו כדי שלא תבטל התנאי, אבל ודאי אינה פוטרת צרתה. ואם אינה כגרושה, א"כ הוי צרתה צרת ערוה שלא במקום מצוה [דאם אשת איש היא, לא רמיא קמי' ליבום]. וסיים דיש לעי' מה הדין אם אין לה צרה, אם צריכה חליצה, או דלמא כיון שאינה עולה ליבום אינה עולה לחליצה, וכ' שכן נראה, וצריך תלמוד. וע' בקובץ הערות (ה', ב'), שהעיר דאם לאו ערוה היא, ולכן אינה פוטרת צרתה, א"כ למה אמרי' שאינה עולה ליבום לענין הא דאינה עולה לחליצה. ותי' דמלבד מה שאינה עולה ליבום משום דין דאין בה זיקה, יש גם דין אחר, דאינה עולה ליבום משום דא"א בפועל ליבמה, אף שיש לה זיקת יבום, ובזה ג"כ אמרי' דכל שאינה עולה ליבום אינה עולה לחליצה.

וע' בקו"ה (ה', ט'), שהק' דלפי הרמב"ן דאי"צ חליצה, א"כ למה אין כאן איסור אשת אח, וא"כ תפטור צרתה משום זה. ותי' דכיון שאין כאן פטור זיקה בעצם, אלא דבפועל אינו יכול ליבמה, א"כ י"ל דאין עליה איסור אשת אח, דאיסור אשת אח אינו תלוי אם יכולה בפועל להתייבם, אלא אם יש זיקה, וכיון שכאן דינה להיות זקוקה, אין בה איסור אשת אח.

ג. בלא דאי נמי משכחת לה, יעקב אנס כלתו

והוליד ממנה בן, ומת ראובן בלא בנים וכו'

כ' הריטב"א דנקטה הגמ' "אנס" כדי שלא תהא סוטה. ועוד, כיון שלא תפסי בה קידושין, אין נישואין שלה אלא זנות ואונס.

ד. באחותא דהתירא קמיירי,

באחותא דאיסורא לא קמיירי

הק' הערוך לנו, דקארי לה מאי קארי לה, כיון דקאמר דלא מיירי היכא דהאח עביד איסורא, מהכ"ת לומר דמיירי היכא דהאב עביד איסורא. ותי' ע"פ מש"כ תוס' בגיטין (פ"ב), דאיסור ע"י אונס שכיח יותר מאיסור ע"י נישואין, דע"י נישואין צריכים שניהם לעשות האיסור, ולכן ס"ל להגמ' דאולי רק דאי, דהיינו שיעשה האח ואנוסת אביו איסור, לא קתני, אבל לומר דהאב גרידא עשה איסור, אולי שפיר קתני, ולזה תי' דבאחותא דאיסורא לא קתני, אף איסור כזה, דרק א' עשה האיסור.